

STM/933/2017

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTA- JA
TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO SOSIAALI- JA TERVEYSALAN LUPA- JA
VALVONTAVIRASTON (VALVIRA) TOIMINNASTA VUODELTA 2016**

Sosiaali- ja terveysministeriö
Helsinki 2017

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

SISÄLLYS

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminta- ja tilinpäätöskannanotto Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) toiminnasta vuodelta 2016	3
1. Yleisarvio ja valmistelu.....	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen.....	3
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	3
2.2 Arvio toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta.....	3
2.3 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä	5
3 Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot.....	5
4 Toimenpiteet	6
4.1 Valviralle ehdotetut toimenpiteet.....	6
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet	6
Taulukko 1: Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen arviointi	7
Taulukko 2. Strategisten tavoitteiden seurantaindikaattorit.....	8

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminta- ja tilinpäätöskannanotto Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) toiminnasta vuodelta 2016

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätöskannanottonsa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) toiminnasta vuodelta 2016, ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 2.5.2017 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Kokonaisuudessaan Valvira saavutti vuoden 2016 tulostavoitteet hyvin (arvosana 4). Arviointiasteikko 5-1; 5 = erinomainen tulos; 4 = hyvä tulos; 3 = tyydyttävä tulos; 2 = välttävä tulos; 1 = heikko tulos).

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä tulosohjauksen valmisteluryhmässä sekä sosiaali- ja terveystalouden johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan kehittämispäivillä 2.6.2017 ja Valvira on antanut siitä palautteen. Perhe- ja peruspalveluministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä Valviran tilinpäätöskertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Valtiovarainministeriölle annettussa hallinnonalan tuloksellisuuskertomuksessa hyväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä) (taulukko 1).

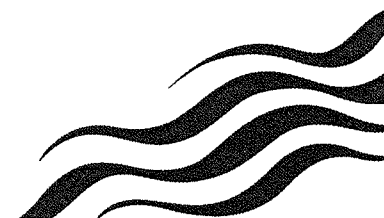
Valvira toteuttaa valvonnan ja lupahallinnon keinoin sosiaali- ja terveysministeriön strategisia linjauksia ihmisten hyvinvoinnista ja elinympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Valvira tukee valvonnan ja lupahallinnon keinoin myös hallitusohjelman reformien, kärkihankkeiden ja toimintatapojen muutoksen tavoitteiden saavuttamista.

Valtioneuvoston hyväksymät seurantaindikaattorit, joita sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla seurataan, löytyvät liitteestä 2.

2.2 Arvio toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta

Valviran toiminnan painopisteinä olivat muun muassa lainsäädäntöuudistuskokonaisuuksiin ja niiden toimeenpanoon (kuten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki, yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistus, kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus, alkoholi- lain kokonaisuudistus, tupakkalain kokonaisuudistus, sosiaalihuollon ammattihenkilölaki) osallistuminen valvonnan ja ohjauksen näkökulmasta. Valvira onnistui näissä tehtävissä hyvin.

EU-toiminnassa Valviran painopisteinä olivat terveydenhuollon ammattihenkilöihin ja terveysteknologiaan liittyvät asiat. Valvira onnistui hyvin näissä tehtävissä.

Valvira suuntasi toimintavuonna voimavarojaan omavalvonnan kehittämiseen ja kehitti yhteistyömuotoja tukemaan omavalvonnan kehittymistä eri toimialueilla. Valvira onnistui tässä hyvin. Valvira teki yhteistyötä THL:n kanssa riittävän valvonnan tietoperustan luomisessa. Yhteistyö ei edennyt niin ripeasti kuin olisi ollut toivottavaa. AVIen kanssa tehtävää yhtenäistä valvontaa ja yhtenäisiä lupamenettelyjä pyrittiin tehostamaan.

Valvonnan vaikuttavuutta lisättiin avoimella viestinnällä: toimintakertomusvuonna Valvira viesti aktiivisesti mm. mediassa esiin nousseiden haittatapahtumien valvonnan etenemisestä, sote-valvontaohjelman toimeenpanosta ja Valviran lausunnoista. Viestinnällä nostettiin esiin valvonnan tavoitteita ja tarpeita käynnissä olevassa sote- ja maakuntauudistuksessa.

2.2.1 Tuotokset ja laadunhallinta

Valvira onnistui hyvin valvontatoiminnan kehittämisessä ja valvonnan suuntaamisessa riskiperusteisesti strategiisiin painopisteisiin. Valvira tuki toimintayksiköiden omavalvonnan kehittämistä monin eri tavoin. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelman toimeenpano sujui hyvin. Toimintavuonna tehtiin useita vuorovaikutteisia ohjaus- ja arviointikäyntejä, ja järjestettiin alueellisia omavalvontaseminaareja. Ennakoivaa toimintaa valvonnassa lisättiin, kuten yhteydenpitoa niin julkisten palvelunjärjestäjien ja -tuottajien kuin yksityisten palveluntuottajien kanssa: ohjaus- ja arviointikäyntien ohella etsittiin mm. ratkaisuja hoitotakuuajkojen ylityksiin yhdessä sairaanhoitopiirien kanssa.

Valvira onnistui hyvin myös valvonta-asioiden prosessien uudistamisessa. Prosesseja uusimalla Valvira pystyi edelleen lyhentämään terveydenhuollon valvonta-asioiden käsittelyaikoja siitä huolimatta, että vireille tuli aiempaa enemmän valvonta-asioita (kanteluita jopa 22 % edellisvuotta enemmän). Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaprosessit sovitettiin yhteen ja luotiin yhteiset menettelytavat.

Valvira huolehti tupakkalain kokonaisuudistuksen toimeenpanotehtävistä erinomaisesti ja osallistui ansiokkaasti alkoholilain kokonaisuudistuksen valmisteluun.

Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lupa-asioiden, sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta-asioiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonta-asioiden ja raskauden keskeyttämistä koskevien hakemusten käsittelyaikatavoitteet toteutuivat. Terveydenhuollon valvonta-asioiden käsittelyajat lyhenivät huomattavasti käsittelyprosessien kokonaisvaltaisen uudistamisen seurauksena.

Henkilöstörakenteen optimoinnissa asiantuntijatyöhön onnistuttiin hyvin.

Valvira saavutti vain osittain tulostavoitteet mm. seuraavissa asiakokonaisuuksissa:

- Lupaprosessin keventämisessä ja lupakäsittelyn tehostamisessa. Sampo-hanke ei edennyt suunnitellussa aikataulussa.
- Asunnontarkastusohjeen valmistelu ei pysynyt suunnitellussa aikataulussa.

2.2.2 Toiminnallinen tehokkuus

Hallinnonalan yhteiset ICT-hankkeet

Valvira on saavuttanut toiminnalliset tavoitteet hyvin:

- Digitalisaation toimeenpanosuunnitelmat on laadittu hallinnonalan yhteistyönä. Tietohallintot selvityksen jatkoehdotusten osalta on toteutettu tietohallinnon tavoiteasetanta ja mittaristo. Käytäntöjen virastokohtainen jalkautus ja päivittäminen jatkuvat. Aloitettu kehitystyö ICT-hankintojen linjauksista ja yhteisistä käytännöistä. Tuotetaan tiedot hallinnonalan yhteiseen

- järjestelmäkarttaan. Hankesalkku on käytössä kaikissa kehitysprojekteissa. Perustietotekniikan osalta on otettu käyttöön lähes kaikki Valtorin tuotteistetut palvelut (mm. Valtti-työasemapalvelu).
- Valvira käyttää KA-menetelmää merkittävässä hankkeissa ja toimii KA-vuosikellon ja hallintamallin mukaisesti.
  - Yhteiset hankkeet on toteutettu (sidosryhmätiedon hallintajärjestelmä & yhteistyöalusta) ja yhteinen hallintamalli on käytössä.
  - Valvirassa on edistynyt korotetun tietoturvatason projektissa ja tuottaa kyberturvallisuuden tilannekuvaa sovitun mukaisesti.

Hankintatoimi

Valvira on saavuttanut toiminnallisen tavoitteen tyydyttävästi:

- Ohje hankintatoimen ohjauksesta ja organisoinnista on valmisteltu ja hyväksytty tammikuussa 2017, joten käyttöönotto on siirtynyt vuoteen 2017.

Toimitilojen käytön tehostaminen

Valvira on saavuttanut toiminnallisen tavoitteen erinomaisesti. Valviralla on toimitilat sekä Helsingissä että Rovaniemellä. Toimitilastrategian mukainen tilatehokkuus toimitilojen osalta on 16,9 m²/henkilö, joten vuoden 2019 tavoitteeksi asetettu 18 m²/henkilö on jo saavutettu.

Kannattavuus

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudessa ei onnistuttu. Kustannusvastaavuusprosentti oli 120 prosenttia tavoitteen ollessa 100 prosenttia.

2.3 Arvio henkisten voimavarojen kehittämistä

Valvira saavutti ja ylitti työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä koskevan tavoitteen ja lähes saavutti eläkkeelle jäämisen keski-ikää koskevan tavoitteen. Se jäi melko selvästi työtyytyväisyysindeksiä koskevasta tavoitteesta, vaikka työtyytyväisyys oli edellistä vuotta paremmalla tasolla. Se jäi myös sairauspoissaolojen määrää koskevasta tavoitteesta.

Maksullisen toiminnan henkilöstömäärän tavoitteessa ei onnistuttu. Toteutunut htv-määrä oli 27, tavoitteen ollessa 28. Budjettirahoitteisen toiminnan htv-määrässä onnistuttiin tavoitetta paremmin. Toteuma oli 153 tavoitteen ollessa 166. Työtyytyväisyyden taso nousi edellisestä vuodesta, mutta jäi alle tavoitteen (toteuma 3,30 ja tavoite 3,5). Eläkkeelle siirtymisen keski-ikä tavoite lähes saavutettiin. Se oli 64,6 vuotta, kun tavoite oli 64,8 vuotta. Työkyvyttömyyseläkkeelle jääneitä ei ollut vuoden 2016 aikana yhtään.

3 Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 2.5.2017 tarkastuskertomuksen Valviran toiminnasta. Sisäisen valvonnan osalta ei tullut esille olennaista. Talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

4 Toimenpiteet

4.1 Valviralle ehdotetut toimenpiteet

Valviran on valmistauduttava sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutokseen huolehtimalla sen edellyttämästä uudenlaisesta valvontayhteistyöstä ja -osaamisesta sekä kehittämällä uusia valvonnan menetelmiä ja yhteistyössä THL:n kanssa ajantasaista valvonnan tietopohjaa ja sen hyödynnettävyyttä. Valviran tulee osallistua aktiivisesti uuden lupa- ja valvontaviraston toimeenpanoon ja yhtenäisten poikkihallinnollisten toimintatapojen uudistustyöhön.

Valviran on valmistauduttava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamista koskevan lainsäädäntöuudistuksen muutosten sekä terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita koskevan EU-asetuksen toimeenpanoon.

Talouden ja kustannusvastaavuuden ennakkointia on parannettava.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

STM vahvistaa edelleen Valviran ja aluehallintovirastojen toiminnallista ohjausta yhteistyön ja vuorovaikutuksen keinoin ja tukee Valviraa ja aluehallintovirastoja edellä mainituissa tehtävissä.

Helsingissä 9.6.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri

Juha Rehula

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

LIITTEET

STM:n hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen arviointi

JAKELU

Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

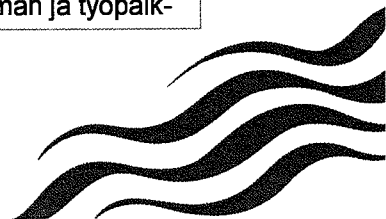
Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Sosiaali- ja terveysministeri
Tarkastuspäällikkö Nina Sipiläinen

Taulukko 1: Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen arviointi

(arvosana-asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, aloittamatta/heikko)

Tavoite	Arvosana	Perustelut
<i>Hallituskauden strategiset tavoitteet hyvinvoinnin ja terveyden painopistealueella</i>		
Terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet.	Hyvä	Nuorten elintavoissa on edetty myönteiseen suuntaan. Haasteena on ylläpitää se ja päästä samaan aikuisväestössä.
Eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän.	Hyvä	Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus ja valinnanvapauslainsäädäntö vievät tavoitetta eteenpäin.
Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet.	Tyydyttävä	Kuntien käynnistämä kehittämistyö tulee integroimaan hajanasia palveluita yhteen asiakaslähtöisesti ja siirtämään palveluiden painopistettä varhaiseen tukeen lasten ja perheiden omien voimavarojen vahvistamiseksi. Palveluita tuodaan aiempaa vahvemmin perheiden omiin elinympäristöihin. Kehittämistyö on vielä alussa, mutta etenee oikeansuuntaisesti.
Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu.	Hyvä	lääkäiden palvelujen rakennemuutos etenee, mutta palvelujen määrässä ja sisällössä on kehitettävää. Omais- ja perhehoitajien tukeminen on tarpeen.
Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä.	Tyydyttävä	Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuskehitys on ollut maltillista. Sitä selittää osin valtion ja kuntien kiristynyt talous, mutta myös se, että väestörakenteen muutoksen tuomiin kustannusten kasvupaineisiin on vastattu mm. palvelurakenteen muutoksella ja toimintamalleja kehittämällä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden odotusajat ovat edelleen haaste, mutta kiireellisissä tapauksissa apua saa heti. Kanta-palveluiden käyttö on laajentunut merkittävästi. Sähköisen lääkemääräyksen käyttöaste oli vuoden 2016 lopussa jo lähes 100 %. Potilastiedon arkiston käyttäjiksi on liittynyt koko julkinen sektori ja suurimmat yksityiset terveyspalveluiden tuottajat. Omakanta-palvelua käyttää kuukausittain 425 000 henkilöä.
Sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi.	Tyydyttävä	Osatyökykyisten työllistyminen ja työssä pysyminen vaativat työelämän ja työpaik-

Tavoite	Arvosana	Perustelut
		kojen käytöntöjen muutosta. Panostus osatyökykyisten työssä pysymiseen on jo tuottanut tulosta. Sosiaaliturvan osalta merkittävin osio on hallituksen strateginen kokeilu, perustulokokeilu.
Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla.	Hyvä	Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla.

Taulukko 2. Strategisten tavoitteiden seurantaindikaattorit

Otsikko	2012 toteuma	2013 toteuma	2014 toteuma	2015 toteuma	2016 toteuma/ arvio (*)
Elintapojen kehitys					
<i>% ikäryhmästä</i>					
Aikuisten ylipaino	54	55	54	54	54
Aikuisten humalajuominen	14	12	12	11	13
Liikuntaa harrastamattomat aikuiset	25	25	23	26	23
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneet aikuiset	14	14	13	13	14
Ylipainoiset nuoret	..	16,4	..	15,5	..
Tosi humalaan vähintään kuukausittain juovat nuoret	..	12,1	..	9,9	..
Vähän liikuntaa harrastavat nuoret	..	32,1	..	22,4	..
Lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut					
<i>Perheitä/käyntejä vuoden aikana</i>					
Lastensuojelun tehostettu perhetyö (perheitä)	..	..	..	8 939	9 000*
SHLn mukainen perhetyö (perheitä)	..	..	..	10 707	11 000*
Lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	..	..	..	2 586	2 500*
SHLn mukaiset kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	..	..	..	9 645	10 000*
Erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit äitiys- tai lastenneuvolassa tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollossa	..	..	..	14 183	25 858 ¹
Ikääntyneiden palvelujen rakenne					
<i>% 80 vuotta täyttäneistä</i>					
Omaishoidon tuen 80 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana	5,4	5,5	5,5	5,7	5,8*
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 80 vuotta täyttäneet asiakkaat	16,3	16,6	16,5	16,4	16,6*
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 80 vuotta täyttäneet asi-	8,7	9,3	9,8	10,3	10,2*

¹ Muutos 2015–2016 on suuri eikä sen syytä tarkkaan tiedetä. Taustalla voi olla palvelujen tarpeen kasvu tai kuntien halu panostaa näihin palveluihin, mutta myös uuteen tilastojärjestelmään tai kirjaamiseen liittyvät syyt.

Otsikko	2012 toteuma	2013 toteuma	2014 toteuma	2015 toteuma	2016 toteuma/ arvio (*)
akkaat 31.12.					
Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 80 vuotta täyttäneet 31.12.	5,3	4,5	3,9	3,0	2,8*
Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset					
€/asukas					
Käyttökustannukset (defl.)	3 550	3 601	3 644	3 617	3 700*
Sosiaali- ja terveyspalvelujen odotusajat					
% asiakkaista					
Lastensuojelun selvitystä yli 3 kk odottaneet	..		10,1	5,7	5,6
Perusterveydenhuollossa lääkärille yli 7 päivää odottaneet	..	53	56	52	59
Perusterveydenhuollossa hoitajalle yli 3 päivää odottaneet	..	44	48	33	40
Erikoissairaanhoidossa yli 90 vuoro- kautta odottaneet	22,3	15,2	13,6	14,5	14,4
Osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoille					
Lkm					
Kelan kuntoutusrahan saajat	53 127	55 521	56 731	57 292	49 187
Työeläkekuntoutuksen ajalta kuntou- tusrahaa saaneet	6 978	8 240	8 479	9 210	10 171
Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirty- neet	4 149	5 157	4 842	4 837	5 245
Kokoaikaiselle työkyvyttömyyseläk- keelle siirtyneet	18 429	17 803	16 405	16 360	16 300*
Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta					
Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoin- nin edistämiseen, milj. euroa	282,2	301,0	308,0	309,3	315,3

* Arvio.

